

Tanja Petkovič, zdravnica v domu starejših Horjul: Kako smo zmagali v prvi bitki s COVID-19

08.05.2020 | 04:00

Čas branja: 7 min

V domu za starejše v Horjulu jim je po 21 okuženih oskrbovancih in štirih okuženih zaposlenih uspelo ustaviti širjenje novega koronavirusa. Oskrbovance in zaposlene redno testirajo in zdaj že dober mesec nimajo nove okužbe. Gre za prvo zmago, ki pa ni nujno dokončna, se zaveda domska zdravnica Tanja Petkovič. A doseženo je vseeno velik uspeh, saj je omejitev širjenja tega izjemno nalezljivega virusa v razmerah doma za starejše zelo zahtevna naloga.

S **Tanjo Petkovič** smo se pogovarjali v času, ko je bila prva zmaga že dosežena, a še vedno krhka, ni se je še upala veseliti s polnimi pljuči (konec aprila). Zaposleni v domu so se z veliko iznajdljivosti, požrtvovalnosti in zaupanja zdravnici in glavni medicinski sestri uprli virusu, ki se je zanesel v dom, in pri tem so, vsaj za zdaj, uspešni. Vse kaže, da tudi zato, ker so uvedli strožje ukrepe, kot so jih zapovedale državne ustanove. In ker so dober in usklajen tim.

Pravzaprav ste sami spisali strokovna priporočila za ukrepe v domovih za starejše med epidemijo.

Spisala sva jih skupaj s kolegom **Igorjem Muževičem**, ki je tudi domski zdravnik. Že zelo zgodaj sem opazovala razmere na Kitajskem in nato v Italiji, s sodelavci smo se povezali z italijanskimi kolegi in bilo mi je jasno, da so prav domovi za starejše najranljivejša točka. Da se virus v njih širi kot požar. Da bo lahko

zelo tragično tudi pri nas, saj ima naš zdravstveni sistem nekaj pomanjkljivosti. Severni del Italije ima enega boljših zdravstvenih sistemov. Ko so se znašli v zdravstveni katastrofi, sem začela delovati na svojo roko oziroma po načelih zdrave kmečke pameti z medicinsko izobrazbo. V sodelovanju z glavno sestro smo uvedli vse ukrepe, ki smo jih lahko, in to veliko prej, kot so bili uradno priporočeni. Imamo v povprečju 86 let stare varovance s kroničnimi boleznimi, ki so izjemno občutljiva in krhka skupina v tej epidemiji.

Med tem, ko je NIJZ še menil, da je dovolj, če so obiski v domovih le omejeni, smo jih mi prepovedali v celoti.

Katere ukrepe?

Med tem, ko je **NIJZ** še menil, da je dovolj, če so obiski v domovih le omejeni, smo jih mi prepovedali. Sami smo nakupili maske in jih dali vsem zaposlenim že v času, ko smo zaprli dom, tudi če niso neposredno skrbeli za oskrbovance. Obroke smo delili po sobah, oskrbovanci se niso družili v skupnih jedilnicah, tudi mi smo pri svojem delu imeli čim manj kontaktov, raporte smo opravljali pisno, vse, kar se je dalo, smo prilagodili. In z Igorjem Muževičem sva začela pisati strokovna priporočila.

Kako so bila sprejeta?

Razširjen strokovni kolegij za družinsko medicino, ki je najvišje posvetovalno telo v naši stroki, je ta priporočila potrdil, niso pa bila v celoti upoštevana pri navodilih NIJZ. Bila so razrahljana. Sama pa sem vztrajala pri bolj strogi verziji, kjer bi med drugim zagotovili tedenska testiranja zaposlenih.

Kljub temu vas je dogajanje ob prvi okužbi presenetilo.

Nismo bili pripravljene na tako obsežen izbruh. Preprosto si nismo znali predstavljati, kako hitro se virus širi. Pripravljeno smo imeli le eno izolacijsko sobo, na koncu smo potrebovali cel oddelek. Stanovalce tega oddelka smo preselili, dodatne sobe smo uredili v prostorih za fizioterapijo in podobno, saj smo potrebovali prost

oddelek za premestitev okuženih. Nismo pa imeli varovalne opreme za osebe in opreme za varno odvzemanje brisov. Na začetku so nam obljubljali prihod mobilne enote, ki naj bi odvzemala brise, a se je izkazalo, da teh enot sploh še ni bilo.

Ste imeli smolo, da ste bili eden prvih domov, v katerega je vdrl virus?

Ja, bili smo še bolj na začetku epidemije – prvo okužbo smo zabeležili 22. marca –, marsikaj ni bilo pripravljeno, ne pri nas ne na državni ravni in ravni državnih ustanov. Zdaj je že mnogo bolje, imamo koordinatorje, ki so nam v veliko pomoč. Takrat pa sem sama klicarila na ministrstvo, na NIJZ, za pomoč sem prosila tudi lokalne podjetnike.

Lokalne podjetnike?

Seveda, saj nismo imeli opreme. Lokalni podjetnik nam je izdelal vizirje, avtoličarska delavnica nam je odstopila svoje kompletne varovalne opreme (kombinezone, ki jih imajo, da se ščitijo pred barvami in hlapi), zaščitno opremo so nam dali tudi veterinarji, vse, kar se je dalo, smo nabrali od znancev, prijateljev, sosedov, nekaj smo kupili v trgovini (prve vizirje sem kupila v Rutarju). Nismo mogli čakati na pomoč države, virus je bil med nami.

Foto: Mateja J. Potočnik

Na začetku nismo imeli zaščitne opreme. Lokalni podjetnik nam je izdelal vizirje, avtoličarska delavnica nam je odstopila svoje kompletne varovalne opreme (ki jo imajo, da se ščitijo pred barvami in hlapi), zaščitno opremo so nam dali tudi veterinarji, pa tudi bližnji zdravstveni dom.

Kako ste se takrat počutili?

Takrat smo vsi skupaj razmišljali samo o tem, kako rešiti nastali položaj. Kako poskrbeti za okužene in zbolele ter hkrati čim bolj zavarovati zaposlene in oskrbovance. Sama se držim načela »raje več

ukrepov kot premalo«, zato smo takoj uvedli tudi sivo cono. Ta je zelo pomembna, saj je treba do prihoda izvida brisa z vsemi sumljivimi ravnati kot z okuženimi. Vendar pa tudi negativen izvid ni stoodstotno zagotovilo, da testirani ni okužen. Imeli smo primer oskrbovanca, ki je bil dvakrat negativen, vendar sem zaradi tipičnih simptomov in poslabševanja stanja z njim ravnala kot s sumljivim. Ko je šel v bolnišnico zaradi težav z dihanjem, je tretji bris pokazal, da je okužen. Včasih se je preprosto treba zanesti tudi na strokovne izkušnje in občutek, ki ga imaš kot zdravnik.

Kaj pa zaposleni?

Tudi njih je bilo treba zaščititi, saj si ne moremo privoščiti, da zbolijo v večjem številu. Poleg tega so potencialni vir okužbe prav ti, saj edini vstopajo v dom in izstopajo iz njega. Zato sem vztrajala pri tem, da se zaposleni redno testirajo, čeprav to ni bilo v uradnih priporočilih. Zdaj mi je žal, da tega nisem storila že prej, pred izbruhom, kot sva to z Muževičem predvidela v priporočilih. Sem skoraj prepričana, da bi izbruh v Horjulu tako lahko preprečili.

Zanje je verjetno položaj še posebej težek, saj nevede lahko zanesejo virus med oskrbovance doma.

Dve glavni skrbi zaposlenih v domu sta varovanje lastnega zdravja in maksimalno zmanjšanje možnosti prenosa potencialne okužbe na oskrbovance. Naredili so vse, kar so lahko in kar so znali. Je pa horjulski dom nekoliko poseben, saj ima že 13 let skoraj nespremenjeno ekipo; glavno sestro, veliko srednjih sester in negovalk. To pomeni, da je razpoloženje med zaposlenimi dobro, da delujejo kot ekipa in dobro sodelujejo.

Pa veste, kako so to dosegli?

Pomagali so nam lastniki doma, priskrbeli so veliko potrebne opreme in nas podprli pri delu. Prispevala je seveda tudi država, ampak sama vse skupaj pripisujem ljudem, med drugim glavni sestri **Slavici Vekić**, ki tudi v običajnih razmerah te ljudi dobro vodi, z njimi ravna še posebno človeško, spoštljivo in pošteno, in to

so ji zaposleni vrnili v najbolj občutljivem trenutku. Ta zajezitev širjenja virusa, tudi če bo trajala le nekaj tednov, je njihov skupni dosežek. Jaz sem tu odigrala vlogo strokovnega vodje, ampak to je predvsem njihov dosežek, saj smo vse izpeljali skupaj. Zaposleni so dajali ideje in predlagali konkretne rešitve. Vidi se, da radi delajo. Niso delali panike ali iskali poti, da ne bi prišli v službo. Delovna terapevtka in fizioterapevtka sta, potem ko so se ustavile njune dejavnosti, prosili, ali lahko vseeno delata. In zdaj delata kot negovalki. Meni se to zdi izjemno. Taki primeri kažejo, kakšni ljudje tu delajo. Delo negovanja starejših je res plemenit poklic in ga vsaj tu v horjulskem domu gotovo opravljajo plemeniti ljudje – ki pa za to niso niti dobro plačani niti družbeno cenjeni. Ko jih opazujem, sem globoko ganjena. In hvaležna.

Kaj ste še naredili, kar bi lahko pripomoglo k temu pozitivnemu rezultatu?

Zaradi izjemno hitrega širjenja sem posumila, da se virus morda prenaša aerogeno. Zato sem vztrajala, da ima osebje vizirje, očala. Tega nismo imeli, zato nam jih je – kot sem omenila – izdelal lokalni obrtnik. S hišnikom smo izdelali tako imenovani filter prostor, v katerem si zaposleni ob odhodu iz COVID-oddelka varno slečejo varovalno obleko in odidejo domov čisti. Dobri mojstri, kot je naš hišnik, so tudi zlata vredni. In še enkrat bi poudarila: redno testiramo zaposlene, dva asimptomatska smo tako že odkrili in sta pravočasno ostala doma. Pa vsem sem dala vitamin D. Tudi zaposlenim.

Umiranje je del življenja in dela v domu in te popolne izolacije je dolgoročno ne moremo in ne smemo ohranjati. Svojcem je treba omogočiti, da so zraven, ko njihovi dragi umirajo. Da se poslovijo. To je zelo pomembno.

Se virus res prenaša aerogeno?

Tega še ne vemo gotovo. Je pa res zelo nalezljiv, ko ga opaziš, je okuženih že veliko ljudi, ki pa so asimptomatski in zato skriti. In

potem je treba najti vse okužene, tudi med zaposlenimi, in ločiti bolne od zdravih.

Zdaj imate pomoč tudi od državnih ustanov?

V zadnjih tednih se je marsikaj uredilo. Dobili smo koordinatorja **Rajka Vajda**, ki nam res pomaga; priskrbel nam je dodaten negovalen kader, varovalno opremo smo dobili iz blagovnih rezerv, ponujena nam je bila pomoč specialistov, ki so nam na voljo po telefonu in se z njimi lahko posvetujem glede zdravljenja bolnih, dobili smo kisik v jeklenkah, tako da lahko nekaterim bolnikom pomagamo že v domu. Mimogrede, mi težav s sprejemom bolnikov v bolnišnico, ko so to potrebovali, nismo imeli.

Imate občutek, da so vas pustili na cedilu?

Tega ne morem reči. Mislim, da nas je ta epidemija vse ujela nepripravljene in da je preprosto moralo preteči nekaj časa, da je vse steklo, da se je država organizirala. Mi pa pač nismo mogli čakati. Morali smo ravnati po svoji strokovni presoji, včasih tudi ne povsem v skladu z uradnimi priporočili, ker so preprosto zaostajala za našo realnostjo. Upam, da zaradi tega ne bom imela kakšnih težav. Ampak, kaj naj človek naredi, ko tehta med tem, ali naj sledi priporočilom, za katera strokovno meni, da niso povsem zadovoljiva, ali naj naredi najbolje, kar lahko, za ljudi, ki so mu zaupani? Naredila sem tisto, kar je bilo v danem trenutku najbolje za naše stanovalce in zaposlene. In bi še enkrat. Če bo treba, se bom pač zagovarjala.

O čem zdaj razmišljate?

O tem, kako preprečiti vnovičen izbruh ob hkratnem razmeroma normalnem delovanju doma. Kako oskrbovancem omogočiti čim bolj normalno življenje in kako omogočiti stike s sorodniki. Ljudje v domu umirajo, zaradi COVID ali drugih bolezni. Življenje teče dalje, ne glede na epidemijo. Umiranje je del življenja in dela v domu in te popolne izolacije dolgoročno ne moremo in ne smemo ohranjati. Svojem je treba omogočiti, da so zraven, ko njihovi dragi umirajo.

Da se poslovijo. To je zelo pomembno. A trenutno, žal, nimamo varovalne opreme, da bi jim to omogočili. To je treba nemudoma razrešiti. Zelo pogrešam tudi strategijo, kako bomo odpirali domove.